O JĘZYKU

Hastings 1066

Jak dwie bitwy zmieniły język angielski

Igor Zadrużyński

Opublikowano 11 listopada 2026 · aktualizacja 21 listopada 2026

STRESZCZENIE

Dlaczego Anglik hoduje pig, a je pork? Dlaczego mówi they, a nie tak jak jego przodkowie hie? Odpowiedź prowadzi do roku 1066, w którym w ciągu niespełna miesiąca rozegrały się dwie bitwy: pod Stamford Bridge i pod Hastings. W tym tekście opisuję ich przebieg, a potem pokazuję, jak wojny z wikingami i podbój normański zostawiły w angielskim dwie warstwy słów, które słyszymy do dziś.

Wersja online

SŁOWA KLUCZOWE: O języku

SPIS TREŚCI

1. Rok trzech pretendentów 2
2. Najpierw wikingowie: Fulford i Stamford Bridge 2
3. Marsz na południe i bitwa pod Hastings 4
4. Język panów, język chłopów 6
5. Starsza warstwa: Danelaw i wikingowie 8
6. Dwie warstwy w jednym zdaniu 10
7. Najważniejsze w skrócie 10
8. Na koniec 11
9. Źródła i dalsza lektura 11

W angielskim jest wiele par słów, które znaczą prawie to samo, a jednak brzmią zupełnie inaczej. Krowa na pastwisku to *cow*, ale wołowina na talerzu to *beef*. Świnia w chlewie to *pig*, ale wieprzowina to *pork*. Za tymi parami stoją wojny. Najpierw długie wojny z wikingami w IX–XI wieku, potem jedna jesień 1066 roku, gdy o angielską koronę walczyło trzech ludzi naraz.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/hastings-1066-jezyk-angielski/

Warto zacząć od samej wojny. Bez niej nie da się zrozumieć, dlaczego przez trzy stulecia w Anglii panowie mówili po francusku, a chłopi po angielsku.

Rok trzech pretendentów

5 stycznia 1066 roku zmarł bezdzietny król Anglii Edward Wyznawca. Koronę objął najpotężniejszy z angielskich możnych, Harold Godwinson, jako Harold II [1]. Koronację odprawiono już następnego dnia, 6 stycznia [2]. Do tronu rościli sobie jednak prawo jeszcze dwaj ludzie: książę Normandii Wilhelm, który twierdził, że Edward obiecał mu koronę już w 1051 roku [2], oraz król Norwegii Harald Hardrada, czyli Srogi. Do tego dochodził brat nowego króla, Tostig. Wygnany w 1065 roku z Northumbrii po buncie przeciw jego twardym rządom, obwiniał o swój upadek Harolda i sprzymierzył się z Norwegiem [3].

Harold przez całe lato trzymał wojsko w gotowości, ale po ponad trzech miesiącach musiał puścić ludzi do domów na żniwa i w pierwszym tygodniu września wrócił do Londynu [2]. Wtedy uderzenie przyszło z północy.

Najpierw wikingowie: Fulford i Stamford Bridge

Inwazja i bitwa pod Fulford

Według Kroniki anglosaskiej flota Hardrady liczyła około 300 okrętów; Tostig dołączył do niej z dwunastoma swoimi [3]. Najeźdźcy weszli w ujście Humbera, popłynęli w górę rzeki Ouse i do 18 września wylądowali pod Riccall, niedaleko Yorku [4].

20 września drogę zastąpiła im armia północy pod wodzą dwóch hrabiów, Edwina z Mercji i Morkara z Northumbrii. Doszło do bitwy pod Fulford, na skrawku ziemi między brzegiem Ouse a podmokłym terenem tuż na południe od Yorku. Anglicy przegrali. Kronika anglosaska zapisała, że wielu z nich zginęło, utonęło albo uciekło [3]. York poddał się, a Hardrada i Tostig wynegocjowali wymianę zakładników [4].

Marsz na północ

Wtedy Harold wykonał marsz, który raport English Heritage nazywa jedną z bohaterskich ikon angielskiej historii [4]. Zebrał wojsko w Londynie i ruszył na północ, dołączając po drodze kolejne oddziały. 24 września był już w Tadcaster, na południe od Yorku [3]. Źródła różnie liczą ten marsz. Raport angielskiej agencji ochrony zabytków English Heritage pisze o 185 milach (około 300 km) z Londynu do Yorkshire w niespełna sześć dni [4]. Kurator English Heritage Roy Porter ostrożniej ocenia, że Harold przeszedł ponad 175 mil w niecałe dwa tygodnie, licząc od pierwszych wieści o najeździe [3]. Tak czy inaczej, było to tempo, na które Norwegowie nie byli przygotowani.

Bitwa pod Stamford Bridge, 25 września 1066

Rano w poniedziałek 25 września armia Harolda przeszła przez York i pomaszerowała do Stamford Bridge, przeprawy przez rzekę Derwent około 18 mil od Tadcaster [3]. Hardrada i Tostig czekali tam na obiecanych zakładników i zapasy. Kronika anglosaska mówi, że Harold zaskoczył Norwegów za

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/hastings-1066-jezyk-angielski/

mostem. Raport English Heritage zastrzega, że chodzi raczej o atak, zanim przeciwnik zdążył się w pełni przygotować, niż o całkowite zaskoczenie [4].

Norwegowie byli źle przygotowani także z innego powodu. Islandzki kronikarz Snorri Sturluson pisze w sadze o królach Norwegii („Heimskringla"), że z powodu upału zostawili kolczugi, a część wojska pozostała przy okrętach [3]. Z tych okrętów nadciągnęły później posiłki pod wodzą Eysteina, zwanego Orrim, ale nie zmieniły już wyniku [4].

Bitwa była długa i krwawa. Hardrada zginął od rany w gardło, zadanej włócznią albo strzałą. Zginął też Tostig. Jego ciało rozpoznano podobno po brodawce między łopatkami i pochowano w Yorku [3]. Straty były ogromne po obu stronach, a zwłaszcza wśród Norwegów: część utonęła albo spłonęła w czasie pościgu [4]. Z około 300 okrętów, które przypłynęły do Anglii, do odwiezienia ocalałych wystarczyło dwadzieścia kilka. Źródła podają 20 albo 24 [3, 4]. Harold oszczędził syna Hardrady, Olafa, i pozwolił mu wrócić do domu [3].

Ryc. 1. Bitwa pod Stamford Bridge na miniaturze Mateusza Parysa z „Żywota króla Edwarda Wyznawcy", ok. 1250–1260 (Cambridge University Library, MS Ee.3.59). Domena publiczna, Wikimedia Commons.

CIEKAWOSTKA

Najsłynniejsza scena tej bitwy prawdopodobnie się nie wydarzyła. Według opowieści jeden olbrzymi Norweg sam bronił wąskiego mostu na Derwent, aż jeden z Anglików podpłynął pod most i przebił go od dołu włócznią. Historia ta pochodzi jednak z dopisku do jednego z rękopisów Kroniki anglosaskiej, zrobionego dopiero pod koniec XII wieku, a sagi skandynawskie w ogóle jej nie znają. Miejscowa tradycja upamiętnia ją pieczonymi „pasztecikami z włócznią" [4].

Stamford Bridge było ostatnim wielkim zwycięstwem anglosaskiej Anglii i ostatnią poważną próbą podboju Anglii przez Skandynawów [4, 5]. Zerwało też polityczne więzy Anglii ze Skandynawią [4]. Ale cena była wysoka. Wśród niezliczonych zabitych byli prawdopodobnie także żołnierze przybocznej drużyny króla (*housecarls*) [3], a reszta armii była zmęczona walką i długimi marszami [6].

Marsz na południe i bitwa pod Hastings

Wilhelm ląduje

Trzy dni po Stamford Bridge, 28 września, Wilhelm wylądował pod Pevensey na wybrzeżu Sussex [7]. Wiadomość dotarła do Harolda, gdy liczył jeszcze zdobycze i straty po bitwie z Norwegami [3]. Król po raz drugi przeszedł z wojskiem przez pół Anglii. Około 6 października był w Londynie, a potem ruszył na południe, nie czekając, aż zbierze pełne siły. Do okolic dzisiejszego miasteczka Battle dotarł w nocy z 13 na 14 października. Kronika anglosaska umieszcza miejsce zbiórki przy „siwej jabłoni", którą raport English Heritage lokalizuje na wzgórzu Caldbec [7].

Ile było wojska?

Średniowieczni kronikarze podawali liczby fantastyczne: od 400 tysięcy do ponad miliona Anglików i 60 tysięcy Normanów. Raport English Heritage odrzuca je i ocenia, że żadna ze stron nie miała więcej niż około 8 tysięcy walczących. Harold mógł mieć od 5 do 7 tysięcy ludzi, bo po Stamford Bridge zostawił na północy część piechoty i łuczników [7].

Ustawienie wojsk

Harold zajął grzbiet wzgórza, zwany później Senlac. Jego wojsko stanęło w zwartym szyku pieszym na szerokości około 700 jardów (około 640 metrów): w pierwszej linii mniej więcej tysiąc ludzi, za nimi kolejnych pięć lub sześć szeregów. Gobelin z Bayeux, haftowana kronika podboju z XI wieku, pokazuje drużynników Harolda z zachodzącymi na siebie tarczami. Raport English Heritage odczytuje to jako „mur tarcz", a nie jako drewnianą palisadę, jak sądził XIX-wieczny historyk Edward Freeman. Na zbudowanie palisady nie byłoby czasu [7].

Ryc. 2. Tkanina z Bayeux, scena 52: angielska piechota w murze tarcz i normańska konnica. Fot. Université de Caen Normandie, CNRS, ENSICAEN (kampania fotograficzna 2017). Domena publiczna, Wikimedia Commons.

Wilhelm ustawił swoją armię u stóp wzgórza w trzech grupach: Bretończyków po lewej, Normanów w środku, Francuzów i innych sprzymierzeńców po prawej. W każdej grupie z przodu szli łucznicy

i lekka piechota, za nimi ciężkozbrojni piechurzy, a na końcu jeźdźcy [7]. Te dwie armie reprezentowały dwie różne szkoły wojny: angielską, opartą na pieszym murze tarcz, i normańską, łączącą łuczników z ciężką jazdą.

Przebieg bitwy, 14 października 1066

- **Około ósmej rano:** Wilhelm był już na pobliskim wzgórzu Telham [7].
- **Pierwsze natarcie:** normańska piechota zaatakowała pod górę i cofnęła się w nieładzie [7].
- **Kryzys po stronie normańskiej:** rozeszła się plotka, że Wilhelm zginął, i jego wojsko znów zaczęło się cofać. Książę uniósł hełm, żeby żołnierze zobaczyli jego twarz, i opanował sytuację [7].
- **Błąd Anglików:** część Anglików bez rozkazu ruszyła w pościg w dół zbocza. Normańscy rycerze wycięli ich na otwartym terenie [7].
- **Udawane ucieczki:** normański kronikarz Wilhelm z Poitiers pisze, że Normanowie kilka razy pozorowali ucieczkę, żeby wywabić Anglików z szyku [7].
- **Zmierzch:** walka trwała około sześciu godzin. O zmroku szyk angielski pękł i ocalali uciekli [7].

Śmierć Harolda

Najbardziej znana wersja mówi, że Harold dostał strzałą w oko. Źródła się jednak różnią. Wilhelm z Malmesbury pisze o strzale, która przebiła mózg, a Wilhelm z Jumièges o wielu ranach. Na gobelinie z Bayeux nad sceną śmierci widnieje napis *Hic Harold rex interfectus est* („Tu został zabity król Harold"). Raport English Heritage zwraca uwagę, że strzała mogła pierwotnie trafiać w hełm innego wojownika, a do oka „przesunęli" ją dopiero XIX-wieczni konserwatorzy [7]. Obok króla znaleziono ciała dwóch jego braci, Gyrtha i Leofwine'a [7, 8].

Ryc. 3. Tkanina z Bayeux, scena 57: „Hic Harold rex interfectus est", czyli „Tu zabity został król Harold". Fot. Myrabella. Domena publiczna, Wikimedia Commons.

W miejscu, gdzie miał paść Harold, Wilhelm ufundował około 1070 roku opactwo Battle. Jego główny ołtarz miał stanąć dokładnie tam, gdzie zginął król [7]. W Boże Narodzenie 1066 roku Wilhelm koronował się w Opactwie Westminsterskim na króla Anglii [9].

Ryc. 4. Płyta w opactwie Battle, w miejscu dawnego głównego ołtarza, gdzie według tradycji zginął Harold. Fot. Néstor Daza, 2006. Domena publiczna, Wikimedia Commons.

Czy Stamford Bridge przesądziło o Hastings?

Historycy spierają się o to do dziś [3]. Za tym, że tak, przemawia to, że Harold stanął pod Hastings z wojskiem częściowo zebranym w pośpiechu i niesprawdzonym w boju, a częściowo wyczerpanym jedną bitwą i dwoma długimi marszami [6]. Przeciw przemawia to, że raport English Heritage widzi w tym tylko jeden z czynników zwycięstwa Wilhelma [4], a autorzy innych omówień podkreślają, że źródła są zbyt skąpe, żeby rozstrzygnąć, ilu ludzi Harold rzeczywiście stracił na północy [5]. Pewne jest jedno: w ciągu niespełna trzech tygodni Anglia pozbyła się ostatniego wielkiego najazdu wikingów i zyskała normańskich władców. Oba wydarzenia odcisnęły się w języku.

Język panów, język chłopów

Po 1066 roku na dworze królewskim mówiło się po francusku [10], a w sądach królewskich panowały francuski i łacina [11]. Angielski był językiem większości mieszkańców kraju, ale nie władzy. Ten podział trwał bardzo długo. Jeszcze w 1362 roku parlament uchwalił ustawę, która nakazywała prowadzić rozprawy sądowe ustnie po angielsku, bo francuski był dla wielu ludzi niezrozumiały [11]. Akta spraw nadal spisywano po łacinie [12].

Przez te trzy stulecia do angielskiego napłynęła ogromna liczba słów francuskich. Według badań brytyjskiej językoznawczyni Sary Pons-Sanz, które opisała Komisja Europejska, w dzisiejszym angielskim używa się ponad 10 tysięcy zapożyczeń francuskich, a skandynawskich tylko około

tysiąca. Słowa francuskie dotyczą głównie prawa, sprawowania władzy, kultury wysokiej i polowania, czyli dziedzin, w których rządzili Normanowie [10].

Zwierzę po anglosasku, mięso po francusku

Najbardziej znanym śladem tego podziału są pary nazw zwierząt i ich mięsa:

Tabela 1. Zwierzę po anglosasku, mięso po francusku

Zwierzę (słowo staroangielskie)	Mięso (słowo z francuskiego)	Po polsku
cow, *ox*	*beef*	krowa, wół / wołowina
calf	*veal*	cielę / cielęcina
pig, *swine*	*pork*	świnia / wieprzowina
sheep	*mutton*	owca / baranina

Źródła: [13, 14]. Pary *cow* – *beef*, *calf* – *veal* i *pig* – *pork* omawia Merriam-Webster, parę *sheep* – *mutton* encyklopedyczne omówienie wpływu francuskiego na angielski.

Najpiękniej opisał to Walter Scott w powieści „Ivanhoe" z 1819 roku. Błazen Wamba tłumaczy w niej świniopasowi, że zwierzę, dopóki żyje pod opieką saskiego niewolnika, nosi saską nazwę, a gdy trafia na stół panów w zamku, staje się Normanem. O słowie *pork* mówi: *"pork, I think, is good Norman-French"* („wieprzowina to, zdaje się, porządna normandzka francuszczyzna", przekład własny) [13].

Ryc. 5. Gurth i Wamba, bohaterowie „Ivanhoe" Waltera Scotta. Litografia Eugène'a Leroux, ok. 1849–1862 (British Museum). Domena publiczna, Wikimedia Commons.

Ta opowieść jest trafna, ale uproszczona. Słownik Merriam-Webster wskazuje, że *pork* pojawia się w angielskim dopiero w XIV wieku, czyli prawie trzy stulecia po Hastings [13]. Pary „zwierzę –

mięso" nie powstały więc nazajutrz po bitwie. Utrwalały się powoli, przez stulecia, w których francuski był językiem elit. To raczej długi proces niż jedno cięcie z 1066 roku.

Starsza warstwa: Danelaw i wikingowie

Normanowie nie byli pierwszymi najeźdźcami, którzy zostawili w angielskim swoje słowa. Pod Stamford Bridge Harold pokonał Skandynawów, a więc ludzi z tego samego świata, z którego dwa stulecia wcześniej przybyli do Anglii pierwsi osadnicy. To właśnie ich mowa wcześniej niż francuski i głębiej przeniknęła do angielskiej codzienności.

Wielka Armia i Alfred

W 865 roku do Anglii Wschodniej przybyła duńska Wielka Armia, nazywana dziś Wielką Armią Pogan. Anglia była wtedy podzielona na cztery królestwa: Mercję, Wessex, Northumbrię i Anglię Wschodnią. Król Anglii Wschodniej szybko zawarł z najeźdźcami ugodę i dał im konie. W ciągu kilku lat padł York, stolica Northumbrii, a jej król Ælla zginął [15].

W 878 roku król Wessexu Alfred, zwany później Wielkim, rozbił armię duńskiego wodza Guthruma pod Edington. Guthrum musiał przyjąć chrzest, a Alfred został jego ojcem chrzestnym. Niedługo potem obaj władcy zawarli traktat, który wytyczył granicę między ich ziemiami. Część kraju na północ i wschód od tej granicy, gdzie obowiązywało prawo duńskie, nazwano Danelaw, od staroangielskiego *Dena lagu*, „prawo Duńczyków" [15]. Na tych ziemiach osiedliło się bardzo wielu Skandynawów. Do dziś świadczą o tym nazwy miejscowości, często mieszane, na przykład Swarkestone w hrabstwie Derby: skandynawskie imię Swerkir z angielską końcówką *-tun*, „gospodarstwo" [16].

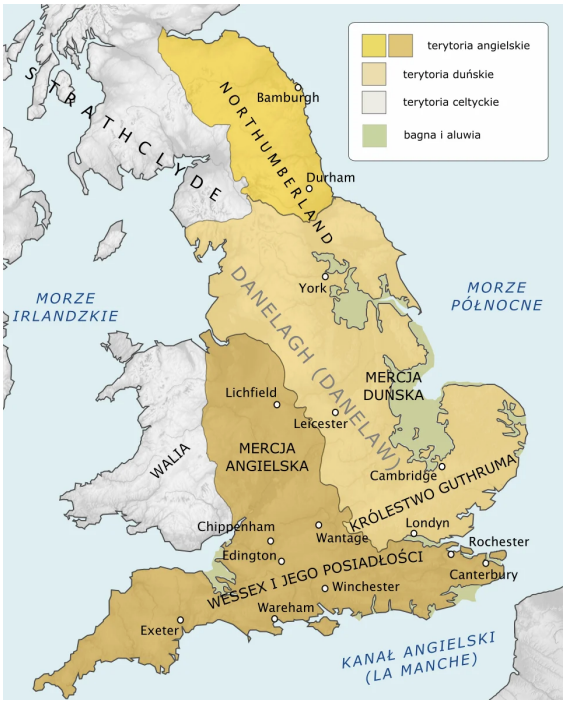

Ryc. 6. Anglia w 878 roku: Danelaw i ziemie anglosaskie. Mapa: Hel-hama, tłumaczenie Winnetou14. Licencja CC BY-SA 4.0, Wikimedia Commons.

Języki-kuzyni

Staroangielski i staronordyjski (język wikingów) były blisko spokrewnione, bo oba są językami germańskimi. Badacze z Uniwersytetu w Nottingham uważają za prawdopodobne, że ich użytkownicy mogli się w pewnym stopniu porozumieć bez tłumacza [16]. Dlatego wpływ skandynawski był inny niż francuski. Nie dotyczył dworu i urzędów, tylko codziennych słów, takich jak niebo, jajko czy spódnica [10, 16].

- ***sky*:** ze staronordyjskiego *ský*, które znaczyło „chmura". W angielskim pojawia się w połowie XIII wieku, najpierw też jako „chmura". Około 1300 roku zaczyna oznaczać niebo i wypiera staroangielskie *heofon* [17]. To słowo przetrwało jednak jako *heaven*, czyli niebo w sensie religijnym.
- ***they*, *their*, *them*:** *they* pochodzi od staronordyjskiego *þeir* i pojawia się około 1200 roku. Do około 1400 roku wyparło rodzime formy *he* i *hei*, pochodzące od staroangielskiego *hi*, *hie* [18]. Łatwo je było pomylić z *he* („on"). Duński językoznawca Otto Jespersen uważał, że nowe zaimki przyjęły się, bo były wyraźniejsze od starych [18]. To niezwykłe, bo zaimki należą do najbardziej odpornych na zapożyczenia części języka [10].
- ***skirt* i *shirt*:** to jedno słowo w dwóch wersjach. *Shirt* pochodzi od staroangielskiego *scyrte*, a *skirt* od jego nordyckiego kuzyna *skyrta*, „koszula". W XIV wieku *skirt* zaczęło oznaczać dolną część sukni [19].
- ***egg*:** ze staronordyjskiego. Wypierało rodzime *ey* (w liczbie mnogiej *eyren*) bardzo powoli, z północy na południe [20].

> **CIEKAWOSTKA**
>
> O tym, jak długo trwała ta walka słów, opowiada William Caxton, drukarz i tłumacz. W przedmowie do „Eneydos" z 1490 roku opisał kupców, którzy płynęli Tamizą do Zelandii i z braku wiatru stanęli na brzegu Kentu. Jeden z nich, kupiec sukienny nazwiskiem Sheffield, wszedł do domu i poprosił o jedzenie, a zwłaszcza o *eggys*. Gospodyni odpowiedziała, że nie mówi po francusku. Dopiero gdy ktoś inny poprosił o *eyren*, zrozumiała, o co chodzi [20, 21]. Caxton zakończył tę historię pytaniem, które dręczyło każdego drukarza: co pisać, *egges or eyren*? Nordyckie słowo z północy właśnie zdobywało Londyn [20].

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/hastings-1066-jezyk-angielski/

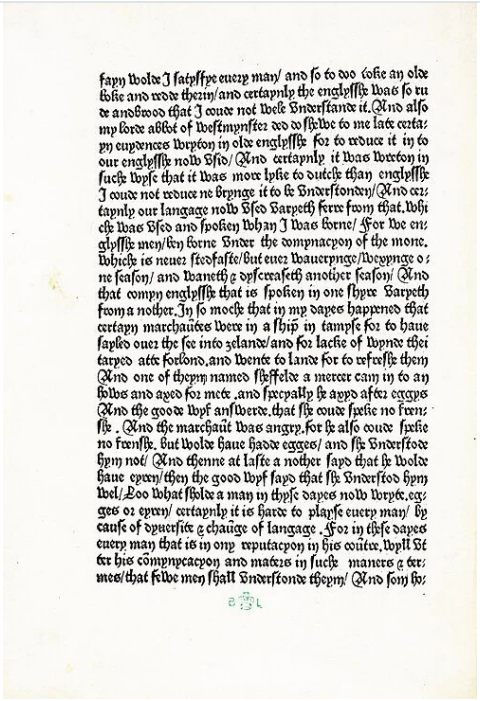

Ryc. 7. Strona przedmowy Williama Caxtona do „Eneydos" (1490) z historią o *eggys* i *eyren*. Domena publiczna, Wikimedia Commons.

Dwie warstwy w jednym zdaniu

Dzisiejszy angielski nosi w sobie obie warstwy, a często łączy je w jednym zdaniu. W zdaniu *They ate beef under a grey sky* („Jedli wołowinę pod szarym niebem") *they* i *sky* przyszły z Danelaw, *beef* od normańskich panów, a *ate*, *under* i *grey* to słowa rodzime, staroangielskie.

Różnica między warstwami ma też praktyczne skutki dla uczącego się. Słowa francuskie częściej brzmią oficjalnie i uczenie [13]: *begin* (ze staroangielskiego) obok *commence* (z francuskiego, od około 1300 roku) [22], *help* obok *assist* (z francuskiego, od XV wieku) [23].

Najważniejsze w skrócie

- **Rok 1066:** po śmierci Edwarda Wyznawcy o koronę walczyli Harold Godwinson, Harald Hardrada i Wilhelm Normandzki.
- **Fulford i Stamford Bridge:** Norwegowie pobili armię północy 20 września, ale pięć dni później Harold po błyskawicznym marszu rozbił ich pod Stamford Bridge. Hardrada i Tostig zginęli.
- **Hastings:** 14 października zmęczona armia Harolda przegrała z Normanami po całodziennej walce. Harold zginął, a w Boże Narodzenie Wilhelm został królem.
- **Warstwa francuska:** przez trzy stulecia elity mówiły po francusku. Do angielskiego weszło ponad 10 tysięcy słów francuskich, m.in. nazwy mięs: *beef, pork, veal, mutton.*
- **Uproszczenie:** pary „zwierzę – mięso" utrwalały się stopniowo; *pork* pojawia się dopiero w XIV wieku.
- **Warstwa skandynawska:** starsza i bardziej codzienna, z czasów Danelaw: *sky, egg, skirt*, a nawet zaimki *they, their, them.*

Na koniec

Bitwy z 1066 roku trwały po kilka godzin, ale ich skutki językowe widać do dziś w każdym menu i w każdym zdaniu z *they*. Angielski, którego uczymy się dziś, to w dużej mierze zapis tamtych wojen: chłopska mowa anglosaska, przemieszana z mową osadników z Danelaw i ozdobiona słowami normańskich panów.

> **NA LEKCJĘ: CIEKAWOSTKI DLA NAUCZYCIELA**
>
> **Zwierzę na pastwisku, mięso na talerzu.** Pary *cow – beef*, *pig – pork*, *calf – veal*, *sheep – mutton* to gotowa opowieść na początek lekcji o jedzeniu: słowo anglosaskie dla chłopa, który hodował zwierzę, francuskie dla pana, który je jadł. Dobrze ją uzupełnia scena z „Ivanhoe", w której Wamba tłumaczy to świniopasowi Gurthowi.
>
> **Jajka Caxtona.** Historia kupców z 1490 roku, których w Kencie nie zrozumiano, gdy prosili o *eggys*, bo tam mówiło się *eyren*, pokazuje uczniom, że angielski nie był zawsze jednym językiem. To dobry punkt wyjścia do rozmowy o Danelaw: stamtąd pochodzą *egg*, słowa na *sk-* (*sky, skirt*) i zaimek *they*.

Ten tekst ma charakter popularnonaukowy. Liczby wojsk i szczegóły przebiegu bitew z 1066 roku są w źródłach niepewne i sporne; podaję je za współczesnymi opracowaniami, zaznaczając rozbieżności.

Źródła i dalsza lektura

[1] English Heritage (b.d.). *1066 and the Norman Conquest*. https://www.english-heritage.org.uk/link/20e632074fff4e779cb7282eab321a31.aspx [dostęp: 11.11.2026]

[2] Cartwright, M. (2019). *Battle of Hastings*. World History Encyclopedia. https://www.worldhistory.org/Battle_of_Hastings/ [dostęp: 11.11.2026]

[3] Porter, R. (b.d.). *Fulford and Stamford Bridge: The Northern Battles of 1066*. English Heritage. https://www.english-heritage.org.uk/learn/histories/1066-and-the-norman-conquest/northern-battles-1066/ [dostęp: 11.11.2026]

[4] English Heritage (1995). *Battlefield Report: Stamford Bridge 1066*. Historic England. https://historicengland.org.uk/content/docs/listing/battlefields/stamford-bridge [dostęp: 11.11.2026]

[5] Rickard, J. (2000). *Battle of Stamford Bridge, 25 September 1066*. History of War. https://www.historyofwar.org/articles/battles_stamford.html [dostęp: 11.11.2026]

[6] Carter, K. (2014). *Stamford Bridge: The Other Battle of 1066*. English Heritage Blog. https://www.english-heritage.org.uk/visit/inspire-me/blog/blog-posts/battle-1066/ [dostęp: 11.11.2026]

[7] English Heritage (1995). *Battlefield Report: Hastings 1066*. Historic England. https://historicengland.org.uk/content/docs/listing/battlefields/hastings [dostęp: 11.11.2026]

[8] HISTORY.com Editors (b.d.). *Battle of Hastings*. History. https://www.history.com/topics/british-history/battle-of-hastings [dostęp: 11.11.2026]

[9] Daniels, P.S. (2023). *This battle lasted just one day—but forever changed England*. National Geographic. https://www.nationalgeographic.com/premium/article/battle-of-hastings-england-norman-anglo-saxon [dostęp: 11.11.2026]

[10] Komisja Europejska, CORDIS (b.d.). *Wpływ języka na imigrację i integrację*. https://cordis.europa.eu/article/id/30802-the-impact-language-has-on-immigration-and-integration/pl [dostęp: 11.11.2026]

[11] Bevan, K. (2008). *English legal culture and the languages of the law: Rethinking the Statute of Pleading (1362)* (praca magisterska). Ottawa: University of Ottawa. https://ruor.uottawa.ca/bitstreams/9397ad82-250f-42b5-a862-593f0aa1f554/download [dostęp: 11.11.2026]

[12] Pleading in English Act 1362 (36 Edw. III, St. 1, c. 15). vLex. https://vlex.co.uk/vid/pleading-in-english-act-861225561 [dostęp: 11.11.2026]

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/hastings-1066-jezyk-angielski/

[13] Merriam-Webster (b.d.). *How English Got Frenchified*. https://www.merriam-webster.com/wordplay/norman-conquest-new-english-words [dostęp: 11.11.2026]

[14] Wikipedia (b.d.). *Influence of French on English*. https://en.wikipedia.org/wiki/Influence_of_French_on_English [dostęp: 11.11.2026]

[15] History (UK) (b.d.). *When the Vikings ruled in Britain: A brief history of Danelaw*. https://www.history.co.uk/articles/when-the-vikings-ruled-in-britain-a-brief-history-of-danelaw [dostęp: 11.11.2026]

[16] University of Nottingham, Manuscripts and Special Collections (b.d.). *The Danelaw Saga: Language and runes*. https://www.nottingham.ac.uk/manuscriptsandspecialcollections/documents/exhibitions/danelaw-saga/ds-language-and-runes.pdf [dostęp: 11.11.2026]

[17] Harper, D. (b.d.). *sky*. Online Etymology Dictionary. https://www.etymonline.com/word/sky [dostęp: 11.11.2026]

[18] Harper, D. (b.d.). *they*. Online Etymology Dictionary. https://www.etymonline.com/word/they [dostęp: 11.11.2026]

[19] Harper, D. (b.d.). *skirt*. Online Etymology Dictionary. https://www.etymonline.com/word/skirt [dostęp: 11.11.2026]

[20] Breeze, A. (2000). Caxton's tale of eggs and the North Foreland, Kent. *Nomina*, 23. https://www.snsbi.org.uk/Nomina_articles/Nomina_23_Breeze.pdf [dostęp: 11.11.2026]

[21] Caxton, W. (1490). Prologue. W: *Eneydos*. Westminster. Wyd. elektroniczne: The Salamanca Corpus. https://core.ac.uk/download/9529117.pdf [dostęp: 11.11.2026]

[22] Harper, D. (b.d.). *commence*. Online Etymology Dictionary. https://www.etymonline.com/word/commence [dostęp: 11.11.2026]

[23] Harper, D. (b.d.). *assist*. Online Etymology Dictionary. https://www.etymonline.com/word/assist [dostęp: 11.11.2026]

Po polsku warto sięgnąć także po: Namirski, C. (2021). *Fulford – Stamford Bridge 1066*. Warszawa: Bellona (seria „Historyczne Bitwy").

LICENCJA

© 2026 Igor Zadrużyński. Ten tekst jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC 4.0). Możesz go kopiować, rozpowszechniać i przerabiać w celach niekomercyjnych pod warunkiem, że podasz autora i adres źródła, dołączysz link do licencji i zaznaczysz, czy wprowadzono zmiany. Przykład poprawnego oznaczenia:

Igor Zadrużyński, *Hastings 1066. Jak dwie bitwy zmieniły język angielski*, zadruzynski.com, https://zadruzynski.com/hastings-1066-jezyk-angielski/, licencja CC BY-NC 4.0

Licencja nie obejmuje cytatów, ilustracji ani innych materiałów pochodzących od innych autorów — obowiązują dla nich ich własne zasady.

Ilustracje, przy których nie podano innego źródła, zostały wygenerowane z pomocą AI.

zadruzynski.com